

Зуєва В. О., к.п.н., доцент,
Швець С. О., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Сучасний світ, як відомо, постійно змінюється й розвивається. Найбільш яскравою тенденцією розвитку сьогодні є глобалізація, яка знаходить свій прояв в різних сферах суспільного буття: економіці, культурі, праві. Глобальний соціум потребує загальносвітового правопорядку, а створення останнього зумовлене постійним розвитком правового регулювання, яке сьогодні виходить з-під впливу держави та формує різні міждержавні та наднаціональні системи. Таким своєрідним феноменом сучасні науковці називають виникнення європейського права або «єдиного європейського правового простору» [1, с. 22].

Складність названого феномену пояснюється тим, що він містить у собі норми різних рівнів: по-перше, норми власне міжнародного права, що стосуються європейських держав; по-друге, ті норми, що створили союзні органи європейських союзів, саме вони виступають основою для вирішення конкретних справ. В якості прикладів подібних норм можна навести прецеденти Європейського суду з прав людини, що є обов'язковими для всіх країн-членів Ради Європи, які ратифікували Європейську конвенцію про захист прав людини та основних свобод. І, нарешті, по-третє, сюди включають норми внутрішньодержавного законодавства, які прийняті на базі укладених відповідною державою міжнародних договорів з іншими європейськими країнами [1, с. 20].

Процес втілення принципів та норм європейського права розвивався поступово. Майже двадцять років нараховує період своєрідного «протистояння» субнаціонального та внутрішньодержавного права. Окремі науковці зазначають, що воно триває й нині, але, поряд с цим, укріплюється й європейське право, яке набуває все більшого значення. Зростає обов'язковість його норм, їх кількість, вони охоплюють різноманітні сфери, серед яких: екологія, культура, освіта, охорона здоров'я, наука, соціальна політика, податки, боротьба зі злочинністю та інше [1, с. 20]. Яскравим прикладом формування норм європейського права є діяльність органів Європейського Союзу (ЄС), адже згодом його акти стають частиною правових систем держав, які входять в цю міжнародну організацію. Зокрема, у Договорі про Європейський Союз передбачається, що: «Рада затверджує директиви, спрямовані на зближення законів, підзаконних та адміністративних положень країн-членів Співтовариства; ці директиви самим безпосереднім чином

впливають на формування, затвердження і функціонування Спільного ринку» (абз.1 ст. 100) [3, с. 593]. Тобто, Договір дозволяє Раді та Комісії видавати регламенти і директиви, приймати рішення, формулювати рекомендації і висловлювати думки. Створені нею регламенти є обов'язковими для учасників договору, вони формулюють цілі, які мають бути досягнені країнами-членами, але, поряд з цим, дають можливість самим обирати способи та форми їх досягнення. Зазначене свідчить про своєрідне поєднання обов'язкового та рекомендаційного характеру приписів органів ЄС, яке демонструє тенденцію зростання пріоритету єдиного інтеграційного права перед правопорядком окремих європейських країн-членів [1, с. 21].

Слід зазначити, що європейське право поширює свій вплив не лише на ті країни, що є членами ЄС, а також певною мірою впливає й на інші держави. В якості прикладу можна навести Україну, яка намагається формувати власну стратегію розвитку, враховуючи європейські орієнтири. Так, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що разом з її економічною частиною становлять єдиний документ, містить розділи III «Юстиція, свобода та безпека», IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», V «Економічне та галузеве співробітництво» та VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством», що вимагає внесення суттєвих змін у національне право України для забезпечення гармонізації українського та європейського права [2, с. 48]. Ще одним прикладом впливу «європейського правового простору» на правові системи інших держав є діяльність Європейського суду з прав людини. Адже його рішення є обов'язковими для багатьох країн. Не є виключенням й Україна, яка 17 липня 1997 року ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини та основних свобод. Сьогодні Україна, з одного боку, намагається формувати національне законодавство, виходячи зі своїх зобов'язань щодо адаптації українського законодавства до законодавства ЄС, а з іншого – розвиває відносини з ЄС, виходячи зі спільних європейських цінностей, що будуються у тому числі на нормах права Ради Європи та загальноцивілізаційних цінностях.

Таким чином, можна зазначити, що одним зі шляхів поширення доктрини європейського права слід вважати застосування інтеграційних правових інструментів. Саме такий приклад демонструє Україна, яка намагається ввійти в загальноєвропейський правовий простір. Зазначений процес зближення правових систем передбачає взаємну гармонізацію законодавства, новий етап взаємообумовленості міжнародного і національного права, коли в останнє імплементуються принципи і норми міжнародного права.

Література

1. Інституційне право Європейського Союзу / В. І. Муравйов,

О. М. Шпакович, О. М. Лисенко та ін.; за заг. ред. В. І. Муравйова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2014. – 312 с.

2. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Вісник Національного інституту стратегічних досліджень. – 2003. – № 2. – С. 48.

3. Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями / отв. ред. С. Ю. Кашкин. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 698 с.

УДК 340.1(043)

Калюжний К. Р., здобувач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ГАРАНТІЙ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Визначенню гарантій конституційних інформаційних прав і свобод людини та громадянина, на наш погляд, об'єктивно має передувати розкриття змісту та встановлення обсягу таких понять, як гарантії прав і свобод людини та громадянина.

У наукових працях існують різні підходи до визначення поняття гарантій, що пов'язано як з обсягом, так і зі складністю цього питання. Доводиться констатувати, що запропоновані дослідниками дефініції з різною мірою повноти розкривають зміст цього складного явища. При цьому розуміння сутності гарантій прав і свобод особи, осмислення всієї системи гарантування має важливе теоретичне і практичне значення [1, с. 24].

В юридичній енциклопедичній літературі зазначається, що конституційні права і свободи людини і громадянина в Україні забезпечуються за допомогою встановлених законодавством гарантій [2, с. 285]. При чому під гарантіями прав і свобод людини і громадянина розуміються умови, засоби, способи, які забезпечують здійснення в повному обсязі та всебічну охорону прав і свобод особи. Поняття «гарантії» (франц. *garantie* – забезпечення, порука) охоплює всю сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників, спрямованих на практичну реалізацію прав і свобод, на усунення можливих перешкод їх повного або належного здійснення. Держава, яка закріплює права і свободи особи в законодавстві, бере на себе певні зобов'язання зі створення сприятливих умов для ефективного забезпечення останніх. Розрізняють чотири види гарантій: економічні, політичні, ідеологічні та юридичні. Неухильне дотримання гарантій прав і свобод людини та громадянина є однією з умов розвитку демократії, законності, прогресу в усіх сферах суспільного життя [2, с. 555].